

Megjelen minden vasárnap. Előfizetési ára egy évre 6 frt, fél évre 3 frt, három hónapra 1 frt 80 kr. Szerkesztő és kiadóhivatal a székhelytől 3. számú Kálvária-házban.

HORTOBÁGY.

DEBRECZENI HETILAP

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALOMMAL.

Hirdetésdíj

Négyhasábos petit sorozat egyezri hirdetésnél 5 kr, háromsorozatnál 4 kr, többszörrel vagy nagy terjedelmű hirdetésnél árszámítás.

Egyes szám ára 15 kr.

24. szám.

Második évfolyam. 1863.

Junius 14.

Előfizetési felhívás

a „Hortobágy“ 1863. évi július—decemberi folyamára.

Alóírt Egylet e lap megindítására azon meggyőződés vezérlé, miszerint városunkban egy — a helyi érdekeket képviselő, s a vele azonos érdekű tisztavidek anyagi és szellemi haladását is figyelemmel kísérő hetilap létezése mulatlanul szükséges.

A lap fentartásának szükségét, a közelebbi átélt időszak eseményei mindinkább igazolván: ennek, a jövő fél évben, — habár némi áldozattal is, folytatását az egylet annyivalinkább elhatározza, mert épen ezen időszakban, midőn a gazdaság, ipar és kereskedelem terén reánk annyi teendő vár, s a már felépülő díszes új színház megnyitásával, a színi ügy lendületét is alaposan remélhetjük: városunk értelmisége, egy jól kezelt helyi közlönyt, csak a közérdek rovására nélkülözhetne.

Az alakjára nézve megnagyobbítandó lap rendes rovatait, mint eddig, úgy ezután is a gazdaság, ipar, kereskedelem, nevelés, társadalmi élet, művészet, szépirodalom, s világismertetés körébe tartozó dolgozatok képezendik. Kiváló gondot fordít a szerkesztőség a helybeli s közel vidéki egyletek, s közintézetek működésére, üzleti mozzanatokra és mindent elkövet, hogy a lap, érdekes, mulatva oktató, s minél tartalmasabb legyen.

Írányja és szelleme, marad az eddigi.

Illésy György ur a szerkesztéstől visszalépven: július 1-ső napjától kezdve, a lap további szerkesztését Sárváry Elek ur veendő át.

Megjelen a lap hetenként egyszer, vasárnap, nagy ívréten, és bár alakja nagyobb terjedelmet nyer, az előfizetési díj, az eddigi marad; egy évre 6 frt; fél évre 3 frt; évnegyedre 1 frt 80 kr. Gyűjölőnek 10 egyszerre bejelentendőt előfizető után egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Hirdetések a lehető legjutányosabb ár mellett minden alak és terjedelemben közöltenek.

A kiadó egylet tisztelettel fölkéri a közügyek iránt érdeklélő olvasó közönséget s különösen Debreczen város ügyszerető lakosságát, hogy a nemes czélt méltányolja; a lap további életét, minél tömegesebb pártolással biztosítani sziveskedjék.

Debreczen. 1863. Junius 12.

A debreczeni Szinügyegylet
mint a „Hortobágy“ kiadótulajdonosa.

Nyári és téli

póttakarmányok előállítására.

Minden értelmes gazdának a marhatenyésztőnek főfeladatának s törekvésének kell lenni, hogy a rendes takarmány szükségének idején oly póttakarmánnyal táplálhassa lovait s általában lábás jószágait, melyek, amellet, hogy hasonló vagy legalább is megközelíthető tápértékű bimak: jóval kevesebb pénzbe állíthatók ki. Épen ezért nem elegendő vizsgálat, ha csak annyit tud hallomás után a gazda, hogy alkalmas takarmánypótszerű szolgál például a kőfés, csillagfürt stb. — Ismerni kell mindenelőtt földünk minőségét s tudni kell kiváltképen: melyik növény, mibe talajban diszlik leginkább, ha azt akarja, hogy a költséget s fáradságot kívánt siker kövesse.

Annál fogva megbocsát az olvasó, ha kissé részletességig terjeszkedem ki.

A jelen takarmányhiány annyival aggasztóbb, mert a mult év is mostoha volt a szénatermelésre, s ritka gazdának van feleslege, melylyel a nyári takarmányt vagy legelőhiányt pótolhatná. Annál fogva el-soben is a nyári takarmány minél gyorsabb előállításáról kell gondoskodnunk. Szóljunk tehát először is

A nyári póttakarmánytermelésről.

Tekintetbe véve a száraz nyári évszakot, legelső helyre kell tennem a körbéczöt (Ornithopus sativus) és a csibehurt, (spergula sativa v. arvensis) részint gyors tenyésztésénél s szaporaságánál fogva, részint pedig azért, mivel e növényeknek a legnagyobb szárazságban is diszlenek. Kötött s agyagos földben rendkívül szép sikert mutatnak föl, azonban a homokos talajban is szépen megenyésznek.

Egy hold föld — melybe 40—50 ft. mag vethető, — 30—40 mázsa takarmányt is megad, különösen a sarju, mely rendszerint jobban szokott sikerülni. Mint tápszer, a két növény együvé vetve, a veres löheréhez hasonlósága és ereje. Egyszer felszántott s beboronáztott földbe vetve: hat hét alatt kaszálható takarmányt ad. Vetése még aratás után sem késő; amikor a letarított gabnaföldeket az enlített magokkal bevetvén, e végből szintén sikerrel fel-

használhatjuk, s hogy úgy fejezzem ki magamat: egy rókáról két bört huzhatunk!

E magok megszerezhetők, Pesten a gazdasági ügynökségnél (józsef ut. sz. a.) mázsánként 34—36 frtjával s eszerint egy hold föld bevetése 16—18 frtba kerül.

Második helyen említjük a kőfés és muhart. Előbb nevezett, inkább agyagos, kötött, és feketehomokföld en diszlik. Sárga homokba vetve, ha csak nem öselegelő, vagy marhajáros hely, — ha megterem is a köles, szára rövid marad, s így a czel el lenne vétve.

Szolgáljanak erre eleven példaul a „parlagon“ kiosztott földek, melyek ha kölestermelés alkalmával kisebb-nagyobb eredményt az első pár évben mutatnak is föl, de a közelmúltban, (mi némileg a szárazságnak is tulajdonítható) hitvány termést adtak s legkevesebbé olyat, mely póttakarmánnyul kielégítőleg szolgálhatna.

Efőnye szinte az, mi a csibehur és körbéczének, hogy 6 hét alatt kaszálható. Egy 1600 □ öles holdra való 1/2 p. méro köles, körülbelül 1 o. é frtba kerül s eszerint olcsósága különösen ajánlja. A muhart is egyik leghasználhatóbb póttakarmány. Ez igénytelen növény dacol a sovány talaj s mostoha időjárással egyaránt; sőt saját észleletem után annyit mondhatok, hogy oly helyen is, hol egykor szikes, vízállásos hely volt: a csonttá keményedett földben, a tavalyi szárazság alkalmával is igen szépen diszlett.

Mint nyári és őszi takarmányt, (mely azonban az előbb említettekkel, megszártva felséges téli takarmányt is képezhet) harmadik helyre teszem: a tengeri takarmányt, mely tápértékére amaazokkal szintén felér, csakhogy valamivel később használható. Megjegyzendő, hogy lehetőleg sűrűen kell vetni, s midőn a növény mintegy 2—3 láb magasra nőtt, letakarítható.

A csillagfürtöt (Lupinus luteus) azért nem ajánlhatom, mert bőven csak nedves időjáráskor jobbatozik.

Most pedig beszéljünk

A téli takarmánytermelésről.

A tengeri takarmány egyik legáltalálóbb eledele a marháknak, s azon gazdák, kik ilyennek

bővében lesznek, aggodás nélkül nézhetnek a fenyegető tél elé. Ugyde vannak marhatenyésztők közt, sőt mindnyájan olyanok, kiknek marháik számához aránylag csekély terjedelmű földirtokuk van, mely ha mind bevették is, korán sem elegendő több száz marha kitarására, mennyi — feltéve, — egynek egynek van. Mit csináljon ily esetben a gazda? Összszel az igaz, a tengeritörés után tengeriköröt egész szekérral vehetni 4—5 frtért; de hiszen ennek csak levelét eszi a marha s a köröt ott hagyja! Mily módon eszközölhető tehát, hogy a marha a legutolsó köröt is felemészze.

Felelet: a legkönnyebb módon. Vegyünk szeszkavagót s a levelétől megfosztott köröt kivéven a marha jászolából, vagdaljuk finom szeletekre, s hogy a szénához hason tápértékű tegyük azt; megnedvesítve kissé, keverjünk hozzá némi árpa- vagy tengeridarát, vagy pedig aprítsunk hozzá marhatököt vagy burgundirépat. Ily móddal táplálva tél idején lábás jószágainkat, erőteljesen, egészségben találja a beállandó kikelet.

Hogy tehát pótszerűnk is mentül nagyobb mérvben lehessen, gondoskodnunk kell arról, hogy tehénrepa és tök elegendő készletben legyen.

Utóbbit, a tokvetést, — mely még gyors növekedése miatt nem multa idejét, annyivalinkább ajánlom, mert ez a telekes, épen kövérsége miatt nem használható helyeken diszlik leginkább, s a szemétdombon is megterem. Homokos helyen legjobb eredményt ugy látunk, ha a homokba lyukat vájva, oda, hova a magot vetjük, mintegy 2 □ lábnyi területben trágás földet rakunk s ugy vetjük bele a magot.

Ki nagy mennyiségben vet tököt s ahoz aránylag szük levén a hely, aggodnia kell, vagy amiatt, hogy nem képes hová rakni, vagy észszeriatlan helyre rakva, annak megromlása lenne: a legegyszerűbb mód, vermet ásatnia. A jól kiegészített verembe aztán behány az ember egy résh négy darabra vágott tököt, melyet a legolesóbban kapható sóval behintve, ismét másik részt hány, s e mütétel mindaddig folytatattatik, míg a verem egészen megtelik, s ekkor az, mint más verem, gondosan elzáratik. Ily beszótt pótszer a takarmány tápértékét csak növeli, étvágyt gerjeszt, s jóízűen iszik utána a marha. — Némely gazdaszok kísérletet tőnek a töknek megaszalásával is. Ez sem

rosz, csak hogy ily módon a tők sok táperőtől fosztatik meg, s nagyobb mennyiségben kell a marha elébe rakni.

Só, — mely a rothadást megakadályozza — szükséges minden 40—50 mázsányi tökéhez egymásza (ugynevezett marhasó), melynek ára 3—4 ft mázsányi, s így az ártól várható eredményt szemelölt tartva, jutányosnak mondható.

A marhának már csak lenne póttakarmanya, de hát a lovaknak minő eleségről gondoskodjunk? Kérlek olvasniok.

Ott az árpa-, zab- és buzaszalma, mely szécskavágón föláprítva s némi tengeri- vagy árpadarával helyesen vegyítve, táperőre nézve a legjobb szénával azonossá tehető.

Példa erre egyik szabósi birtokos Cs. L. ur, ki 16 darab lovát ily módon telelteti ki, anélkül, hogy az egészségük vagy erejükre legkisebb hátrányos befolyást gyakorolt volna. — Ott vannak még eleven példákul a felsőmegyei fuvarosok, kik erős zömök lovaikat telen-nyáron majdnem egyedül darával, vagy zabbal vegyített szécskán tartják. Szécskavágót bármelyik kovács, lakatos, sőt értelmes falusi cigány is készíthet s nem is kerül sokba.

Tegyük számítást már most a tengeri vagy árpával vegyített szécska s a széna értéke közt.

A gazdászati tapasztalatok szerint, körülbelül három mázsa szalma bír annyi táperővel, mint egy mázsányi széna. Eszerint ha az áll, hogy egy ló táperőreül egy óra 6 mázsa széna kívánatik: szalmából 18 mázsát kellene számítnunk, hogy a tápszer egyen helyreállítsassék. De tudni való, hogy e számamennyiséget, — mely mintegy 84 köblábnyi terjedelmű, — egy ló fel nem emésztheti. Hogy tehát e körülmény a jószág egészsége s erejének hátrányára ne legyen: afelől kell gondoskodnia a gazdának, hogy ősszebb vont, kisebb mennyiségben oly tápszer nyújtson, mennyi egyszülőzni képes a szénahányt. Például, ha tudjuk, hogy egy köből tengerinek táperője 5 mázsa 66 font szénával ér fel, mindjárt tudjuk magunkat mileztartani s ha egyegy darabba 6 mázsa szécskát s egy köből tengerit számítunk, a széna táperője aránylagosításában algha csatlódnak. Ugyeilen senki nem fog kétkedni, hogy e takarmány pótszer is jóval kevesebbe jó mint a széna, melynek mázsája jelenleg körülbelül 2 ft s így 6 mázsa 12 ft-ra rug, ha ugyan kapható lenne mindenkor. Ellenben egy köből tengeri most 4 ft 80 kr. a szalmának mázsája aratás után 30—40 kr-át több alig leend s így ha 40 kr-át számítjuk mázsáját, 6 mázsa 2 ft 40 kr. És így a szécska egy óra tengerivel vegyítve egy lónak tartására 7 ft 20 kr. És így 4 ft 80 kr-t minden hóban megtakaríthatunk, ami pedig több lónál több havon át, nem megvetendő összeget képez.

Tisztán szemmel való étetéssel célt téveszteni, mert amennyi szemet a jószág gyomra beveszen, meg nem emészthet, s így amellett, hogy a táperő a testben nem oszthatik föl, még a felfuódhatóság veszélyének is ki van téve. Ezért tehát azt kisebb mennyiségben egyszer-egyszer takarmánypótszerrel, p. szécskával kell alkalmazni. Megjegyzendő, hogy az árpa táptartalma, melylyel a vegyítés szintén sikeresen eszélőzhető, ugy áll a szénához, mint 40 a 100-hoz.

Téli póttakarmanyl, tapasztalt gazdák bizonyítása szerint a szőlővel nem megvetendő eledele a marhának, tengeri vagy árpa s tökbarakkal vegyítve. Ez pedig könnyen meggyűjthető, midőn nyáron át a szőlő felső zöld jövése anélkül is lemetsetik, ha vesznük annyi fáradságot, hogy azt csomóba kötözve szárítás végett a szőlőkarókra tűzzük, s teljes kiszáradása után padlásra, vagy szinbe rakjuk.

Eanyi mindaz, mit csekély tapasztalásom s észlelésem után irhatok.

Fedeztem ugyan föl közelebb oly növényt, mely homokos földben s ép a legnagyobb szárazságban díszlik legbüjjában: azonban ezt csupán nyári takarmánykép lehet alkalmazni, miután megszártva sem ló, sem marha nem igen kap rajta. Ez a kanálifű, másnéven kanáli.

Szívemből örülnék, ha e nembelei észleleteimből a gazdaközönség valamit nyerhetne.

Sárváry Elek.

Hibás szeszlokozás Debreczenben.

Hogy azon elavult rozsz szokás, mely szerint a szesz foka, A helyett B. foksor (scala) szerint határozatják meg, Debreczenben — és eskáitt és vidékén, — maig is fentartja magát: ezen annál inkább csodálkozni lehet, mert Debreczen — mint egy előbbi cikkben említli már alkalmuk volt — a szulancz éveket szerencsésen átgróttá, és több tekintetben, némely fővárosokkal is bátran versenyre szállhat.

Ha a két skála közti különég csak abban állna, hogy az A. skála új és általában elfogadott, a B.

pedig elavult, — s a nálunk divó eljárással semmi egyéb hátrány nem jarna, egy szót sem vesztenék az első kedveért. De miután — eltekintve attól, hogy mi B. skálánkkal egyedül állunk, s emiatt az idegen vevővel nem ritkán összeütközésbe lövünk, — az A. skála előnyei oly lényegesek, hogy azokat csak ismereni kell, hogy a most követett rendszerrel felhagyjunk: minden szakfőúrunk kötelessége ez előnyöket kelő világosságba helyezni, s a czelszerűbb rendszer behozása mellett annyival inkább küzdeni, mert ez csak magunktól függ.

Minden ember, aki szeszszel bánik, tudatja, hogy ha a 35 B. foku szeszt, vízvegyítéssel 30 fokra leszállítjuk: az eredmény nem 30, hanem csak 29 fok, — ha pedig 38 B. foku szeszt 30 fokra, a nyert folyadék csak 28 fokúvá lett. Ez eredményt, mely a szesz magasb vagy alacsonyabb fokától feltételesen változik, tévesen a víz hatásának szokás felróni. — Ellenben A. szerinti fokozással, bármily magasb foku szeszből, mindig egyenlő, előre meghatározott foku árat nyerünk. — A B. szerinti eredmény leghatározott és az A. szerintinek biztosságát oman lehet kimaagarázni, hogy az előbbinél a Wagnerféle (hogy Traltest ne is említsük) szeszmérő vonalai, illetőleg fokai közti hézag, mindentűt egyforma, míg az utóbbinál, a vonalak térközai annál nagyobbak, minél felebb esnek; ugyhogy p. o. a 17-dik foknál 3 A. jön 2 B.-re, ellenben a 37-dik foknál 3 B. esik 2 B. vonalra. — E jelenég magyarázata abban rejlik, hogy a B. skála azt mutatja: mennyi pint alkohol van 40 pint folyadékban, az A. pedig azt: hány font alkohol van 40 font folyadékban. — Ha víz és alkohol egyenlő súlynak volnának, akkor mindegy volna, akár pint, akár font vettéknt a skálakészítésnél s-normértékül: de miután az alkohol tetemesen könnyebb a víznél: világos, hogy csak azon fokozás tart-hat igényt a biztosságra, amely e különbözőség kello tekintettel van.

Azt is minden szeszszelbőnöknek tudni kell, hogy 6 mérsékfok 14-en felül vagy alól, annyi mint egy szeszfok, mivel azonban az arány, — mint a mérték nyomtatványán világosan olvasható, — csak az A. foksorra van számítva, mi pedig e viszonyt a B.-re is alkalmazzuk: világos, hogy egyszer 3 A. esvén 2 B.-re, máskor 3 B. 2 A.-ra, egyszer az előd, máskor a vevő megkárosul. — Lássunk egy példát.

Ha a szesz 37 fokú és 2 temperatúrja 0 felett, akkor 39 foknak ténítekit. Minthogy azonban e fokmagasságon 3 B. megy 2 A.-ra, a szesznek, min-tán 12 mérsékfok, 2 A. fokot, illetőleg 3 B. fokot tesz ki, 40 foknak kellene számíttatni. Ez esetben az előd károsul. — Ha ellenben a szesz 37 B. és 26 temp. fokot mutat 0 felett, 35 foknak mondatik. Pedig, miután 12 fok, 14 temperatúrán felül 3 B. fokot tesz: e szesz valósággal csak 34 fokú. Itt tehát a vevő csalódik. — 17 fok égettőrnál, hol 3 A. megy 2 B.-re: az arány épen ellenkező, s hideg árú a vevőt, meleg árú pedig az elődöt esalja meg.

Szabadságot veszek magunknak azt ajánlani, hogy addig is, míg keresek és iparkamaránk ez ügyet hatáskörébe vonná, a maga érdekében minden, aki a maga számára szeszt vízzel leszállít, A. foksor szerint járjon el, hogy a B. foksor alkalmazásával együtt járó ingadozásokat kikerülhesse.

Strelisker Manó.

Felterjesztése

a debreczeni kereskedelmi és iparkamarának, (1863. Jan. 5-rol) a bélyeg és illetékszabály módosítására ügyében.

Nagyméltóságú Magyar királyi Helytartó Tanács!

Midőn az osztrák es. k. pénzügyminisztérium leirataival kamaránkhoz azon felhívás intézettel, hogy a múlt évi december 13-án kibocsátott rendszabály által módosított bélyegpatens hiányait, — s annak a gyakorlati tapasztalás igazolása szerint változtatást vagy javítást igénylő intézkedéseit tárgyzó nözeteinket, az államkincstár érdekei szemeltartásával ugyan, azonban egészen szabadon és minden tartózkodás nélkül sorolhok el: fontos okok miatt tartózkod-nunk kellett, ezen különösen jelenlegi nyomozott helyzetünkben sokszorosan könyves kérdés azonnali fejegetésbe bocsátókni.

Mert a kamarák ügykezelési rendszabálya, egy a törvényhozás további intézkedésig érvényes kormányrendelettel való levén módosítva, hogy bárhonnan hozzájók intézett felhívásra keletkezendő javaslatokat, mindig a Nagyméltóságú Magyar királyi Helytartó Tanácshoz, — mint a kamarák fölötti felügyelettel s azok közvetlen vezetésével megbízott fokormány-székhez legyenek kötelesek terjesztetni: ez esetben nem lehettünk a felől biztositva, hogy szabadon és min-

den tartózkodás nélkül szerkesztendő, s a helyzet bizonytalanságával küzdő magyarországi kamarák némi megnyugtására irányzott fentebbi intézkedés értelmében, a Nagyméltóságú Magyar királyi Helytartó Tanácshoz intézendő emlékiratunk, nem fogná-e ismét nehezítéset és roszalást előidézni ezen magas fokormányzásoknak, melynek nagyméltóságú elnöke, a kamarák ügyében itt működött királyi biztós utján, alig egynéhány hóval eelőtt azon határozott rendeletet méltóztatott hozzákn bocsátani, hogy szorosan a kereskedelmi és iparügyekre szorítkozva, — különben kellemetlen következményeket kikerülendők, — politikai kérdések érintésétől gondosan óvakodni, szigorú kötelességünknek tartssuk.

Azokban a fölemlített kérelmet kifejező előleges följelentésre folyó évi május hó 1-ről 19,968. sz. a kibocsátott kegyes válaszeirat tartalma folytán, azon erődetes meggyőződésre jutottunk, miszerint a Nagyméltóságú Magyar királyi Helytartó Tanács, a kérdés fontos ügyben nézetekünk szabadon és minden tartózkodás nélküli előterjesztését, a magyar kereskedelem és ipar érdekében, részről is szükségesnek és kívánatosnak tartani méltóztatik.

Es így — tekintve ezen felhatalmazás szellemét — felsőbb helyen is beismerve látjuk említtet fölterjesztésünkben kifejtett azon állításunk alapos voltát, miszerint állam-pénzügyi feladatot, nemzetgazdasági, s ezt ismét közzögi és politikai kérdések érintése nélkül behatárol fejtegetni teljes lehetetlen.

Amifölgya most már, ily felhatalmazást egyenes utasításnak tekintve, hazafias kötelességünknek tartjuk az előir feladatot megoldására kísérletet tenni.

Mielőtt azonban a tárgyalás lényegét érintenők, ugy saját öntudatunk megnyugtatósa, mint valóságunk s általában a hazai közönség előtti magunk igazolása tekintetéből, mulhatatlann szükségesnek látjuk öszintén kijelenteni, miszerint mi, az 1862-dik évi december 13-ról kelt intézkedést, — mely alkotmányos fölfelgás szerint csak a szűkebb birodalmi tanácsban képviselt német-szláv tartományokban bír törvény erejével, — a szent István koronája alatti birodalom polgárait illetőleg, csak a szorongató pénzügyi helyzet könnyítése tekintetéből, a törvényhozás másik illetékes testvéreje hozzájárulásának fentartásával ideiglenesen érvényesített oly rendszabálynak tekintjük, mely amint királyi hatalommal csetbeleptetett, épen ugy királyi parancsra módosítható, vagy épen meg is szüntethető.

Ugyanazért is midőn mi a bélyeggyűnek hazánkban minél kezéset illetőleg, a magyar királyi kormány felhatalmazása folytán s a mármár elvisehelhetlen terheléssel terhelt közönség érdekében nyilatkozni, észszerűség s önfentartási ösztön sugalta kötelességünknek ismerjük, ezt csupán azon biztos reményben tesszük, mert — szerintünk a bélyegrendszabály hazánkban érvényének sulypontja, nem az 1862-dik évi december 13-karól kelt osztrák törvényben, hanem e eszszári és apostoli királyi Felsége ugyanazon év és hó 21-kéről kelt királyi rendeletében levén felráltható, — e részbeni tulleterheltesétek királyi orvoslattását, csak a fölméltóságú magyar királyi udvari kormány közbenjárása folytán hisszük elérhetnek.

Ezek szerint, ha netalán jelen emlékiratunk az osztrák eszszári királyi pénzügyminisztérium elibe kerülven, ezen lépésünket valamely oldalról aó kívánánk magyarizálni, mintha mi a hazai általános közvéleménynek szaktá, a birodalmi tanács illetékessége kérdésben, a magyar törvényhozás végleges határozatát megelőzni s csakhogy a bélyegtvörvény módosítását elérhessük, a birodalmi tanácsnak kívánánk adatokat szolgáltatni: ez esetre hazánk ösi alkotmánya iránt tartozó hűségünköl kifolyó kötelességünknek tartjuk, e részben fentebb tüzetesen kifejtett fölfelgásunkra hivatkozni.

Mely tisztelettel fölemlítvén, miszerint jelen eljárásunk irányának utóbbi értelmezésére, közzögi viszonyaink jelenlegi válság helyzetében, különösen sulyt kívánunk helyezni: átterünk felterjesztésünk közelebbi tárgyára.

Az osztrák bélyeg- és illetéktörvény — ugy amint most érvényben van, — tekintve az abszolút kormányzat legvirágzóbb korszakára elevenen emlékeztető szerkezetét s különösen azon feltűnő aránytalanságot, melyet a szinte elvisehelhetlen díjak kiszabásában követ, a XIX-dik század második felében uralgó jogi eszmék színvonalára emelkedett bírától szükségképpen azon levérő meggyőződésre jutatta, hogy azon államban, hol a bélyegpatens módosítása, alkotmányos törvényhozó testület közreműködésével ily szellemben és irányban létrejöhetett: az alkotmányos életről fogalom meg igen homályos lehet. Mert

1-ször, nincs meg ezen munkálatban a törvény alaki fökelleke, a rendszeresség.

2-ször, teljesen nélkülözi az elvies vezérfontalt, mely az igazságos törvény megszilárdítási alapja: és

3-ször, nem tartalmazván a kivittlét illetőleg

szabatos
vattott h
nek oly
szivélye
történy

Hogy
nem r

El
emléken

bívtárko
posan n
közönsé
sági ért
kalma n

Ez
mennyi r
sági köz
megkere
mnyre

kénytele
gok az a
ha igen
san nyer

számmi
kötésár
támaszt
sebb int

A
és illet

elvies v
megjeg
ha a ké
róben n

államki
pitása
külöb
hasonló

szabása
póttag
nemcsa
kor pill
tak, n

államba
szára, s
vános s
aránytá

A
leink s
szükség
tárgyas
nyomas
közöns

1-
ságszöl
zednek

M
a nomá
szervez
viszaly

az álla
szerese
vetkezi
sektől,
lagos r

széről
zésnél
szerint

1-
gásnak
elvének
kiszolg

mint ig
teles a
az adó

álladal
esetben
nyeren

segély
különb
sikerül

elégül
vesztes
benjár
keresit

S
naponl
jöbész
gosab
kétés

szabatosan körülírt utasítást, a törvénykezelésre hivatott hatósági közegek szeszélyének és szenvedélyének oly fág kaput nyit, hogy azok eljárása, ott, hol szivélyes jóakarattal nem mérsékeltek, merőben törvényes alaplíki önákarat színében tünik föl.

I.

Hogy a bélyeg- és illeték-rendszabály nem rendszeres munkát: hosszasan indokolni feleslegesnek látjuk.

Elég leend ezen állítás igazolására csak annyit említeni, hogy azt a mívelt Európa törvénykönyveiben bávárkodó legképzettebb jogtudós is aligha képes alaposan megérteni, hacsak a koronkint megjelent s a közönségnek mindenkor tudomására sem jutott hatósági értelmezéseket folytonos figyelemmel kísérni alkalmá nem volt.

Ezen sarkalatos bajhoz még azon sajnós körülményt is hozzáadva, miszerint a törvénykezelő hatósági közegekhez felvilágosítás végett intézett bizalmas megkeresés is csak ritka esetben vezet kielégítő eredményre: nem csuda ha a közönség azon gyánításnak kénytelen helyet adni, miszerint ezen törvényt magok az alárendelt pénzügyi közegek sem értik; vagy ha igen, annak felvilágosító értelmezésétől, a részlekre nyereményt biztosító bírságra kilátással szándékosan tartózkodnak. Mindkét felfogás káros hatása kiszámíthatlan horderejű, mert míg amaz a törvényalkotásra hivatott államháromi képessége iránt képtelen támaszt, emez az államnak, a társadalom legfőbb részéből intézményének tekintélyét porig lealázza.

II.

A mi a második állítást, nevezetesen a bélyeg- és illeték-rendszabály anyagi részében szembe ötlő elvies vezérforrás hiányát illeti, ne hogy félre értesünk meggyezzük, miszerint nem az akarjuk állítani, mint ha a kérdéses törvény fokozatos fejlesztése körül merőben minden elv mellőzött volna, — sőt a fölve, az államkincstár jövedelmi forrásainak folytonos gyarapodása kiváló figyelemmel részesült; — hanem nélkülözhetetlenül az elvies vezérforrásról azt, mert hasonló fontosságú tételek nem egyenlőmértű díj-szabása nyilván oda mutat, miszerint a koronkinti pótolgatás alkalmával, az egésznek szerves egységére nemcsak elegendő figyelem nem fordítottat, sőt olykor pillanatnyi élny kedvéért oly tételek is alkottak, melyek az egyenlő teherviselés alkotmányos államban soha szemelő nem tekinthető elvnek dacára, s az állam anyagi vagy erkölcsi erejének nyilvános zsilbasztásával: a társadalom egyes rétegeit aránytalanul súlyos adóval terhelik.

A bélyeg- és illeték-rendszabály minden tételének meggyezésekké kísérését hozadalmának és szükségletének tartván, csupán azon intézkedéseket tárgyzó pontokra kívánunk kitérjeszkedni, melyeknek nyomasztó voltát gyakorlati tapasztalataink szerint a közönség legélelnekben érzi.

1-szor. Legterheesebbek azon díjak, melyek igazságszolgáltatási ügyekben a perlekedő felekre nehezdednek.

Mint hogy tagadni nem lehet, hogy az emberi nem a nomadélet szükörlátai közül kilépvé, épen azért szervezett államokat, hogy az egyének közt felmerülő viszályok józan elvűre fektetett szabályok szerint s az állam legfelsőbb tekintélyének védelme alatt rendszeresen intéztessek: ezen előzményből önként következik, hogy az állam, — mely megkívánja az egyenként, hogy a közjólét fenntartására jövedelmök aránylagos részének átengedésével adózzanak, — maga részéről épen azon kötelesség teljesítéséért, melyen létezésének fozéjja sarkallik, külön díjakat szoros jog szerint nem követelhetne.

De ha azon általános érvényre nem jutott felfogásnak helyet adunk is, hogy az egyenlő teherviselés elvének lehető megközelítése tekintetéből az igazság kiszolgáltatási költségei egyrészen a törvények általmat igénybevevő felekre rovandók; még akkor is köteles az állam méltányos tekintettel lenni arra, hogy az adózás e neme soha annyira ne fájalhasson, hogy állandalmi nyereszkedés színt öltse; mert minden oly esetben midőn súlyosabb az adó, mint maga azon nyeremény, melyet a perlekedő az állam tekintélyének segélyével legkedvezőbb esetben is elérni reménylhet, különösen pedig akkor, ha célját elérni még nem is sikerült; ily állam intézkedés könnyen megfogható elégtelenségét idélhet elő az érdekeltnél, mert saját vesztése mellett még az állam eredménytelen közbenjárásáért fizetett adó terhet is viselni valóban elkeresítő dolog.

Sajnos tapasztalás igazolása szerint csak nem naponként fölmerülő számtalan oly eset, — midőn a jöviszemű hitelező csekélybél összegré menő legvígiasabb követelését inkább veszni hagyja, hogy sem kétes eredmény esetében az igazság kiszolgáltatással

együttjáró, s nem ritkán magát a pertárgyát is túlhaladó bélyegilleték teljesítésével még vesztését növelje: egyenesen ezen czélszerűtlen intézkedésben leli magyarázatát.

Már pedig ily visszárs állapot az állam eredeti magasatos czéljával homlok egyenest ellenkezik; a mennyiben az igazság kiszolgáltatás szabad folyamának, a jöviszemű hitelezők hátrányával egybekötött, — s azonfelül a fizetéstől vonakodó vagy épen csalárdsgában forgalodó adósek e részbeni kényelmes helyzetét tekintve — a tömeg erkölcsi sülyvedését is nagyban előmozdító lenyűgözése: amnyi, mint a jogalap szilárdaságát alárendelt fontosságú pénzügyi előnyért megrendíteni, vagy világosabban szólva, az állam, mint a nép által saját érdekében szervezett s így sem fölötté, sem töle külön nem álló, hanem a polgárok egyetemével szorosan ugyanazonos testület általmára jogosított társadalom, a jogállapot biztos menhelyéből a természeti állapotba visszazorítani.

Általában biztosan kimondható, hogy igazságszolgáltatási ügyben az illeték előleges fizetését úgy szabályozni, hogy mind az állam tekintélye megóvassék, mind pedig az illeto felek érdekében méltányos figyelem fordítottassék: teljes lehetetlenség.

Sokkal elfogadhatóbbnak és igazságosabbnak látszik, hogy a pertárgyához s a valódi értékek mért utalagos illeték törvény által megállapított küles szerinti kiszabására s behajtására az eljáró bíróságok utatissanak, magától értetvén, hogy miután ezen illeték czél- és jogszerezését csupán csak az igazság kiszolgáltatására fordítatni kellő folyó kiadások szempontjából lehet ökszeríteni védeni, minden önkormányzattal bíró oly községben, hol az említett kiadások nem az államkincstáról, hanem a község pénztárából fedeztetnek, a peres ügyekben bíróság kiszabott illeték is, a dologtermészete szerint csak az utóbbit illelheti.

2-szor. A váltókát terhelő bélyegilleték túlságos emelése nem czélszerű, mert azáltal a váltóüzlet s így kövötte a forgalom élénkessége gáttalatik; már pedig a nemzeti vagyamosodás egyik legbiztosabb útját az államkincstár működése érdekében megnehezíteni az államgazdaságot elveivel ellenkezik.

3-szor. Méltánytalannak tartjuk az utazási jegyekre kiszabott bélyegdíjat is.

Mert szerintünk nem lehet elfogadhatóság indokolni, hogy valaki azért, mert utazni kénytelen az álladalomnak adót fizessen.

Ezen intézkedés kivitele pedig

a) Egyenesen az egyenlő teherviselés elvébe ütökzik, mert míg a gyalog, vagy saját alkalmazosságán utazó adómentes, a vasuton és gözhajón utazók meg vannak adóztatva; — s ezenkívül

b) ezen rendszabály a közlekedési vállalatok üzletére is nyomasztólag hat, holott pedig szabadelvű versenyhözansnak a közlekedési vállalatok fejlődése elé látszólagos pénzügyi érdekért akadályt gördíteni nem szabad.

c) Hogy pedig az államkincstár e részbeni előnye csak látszólagos, az állam számadási mérleg éreztetve fogja igazolni, amennyiben egész bizonyossággal állítható, miszerint a forgalmi üzlet csökkenése folytán a vasuti és gözhajósi részvényes társulatok részére kötelezett kamatbiztosítási összeg fog tetemesen növekedni.

4-szer. Nem kevésbé czélszerűtlen az idozaki sajtó élénkességét zsilbasztó bélyegadó.

Mert a közügyek állását ismerni kívánó s azok fejlődését alkotmányos államban ellenörködő folytonos figyelemmel kísérni teljesen jogosított állampolgárnak ezen súlyos adó miatt a hírlapok járátása és így szellemi napi szükségseinek kielégítése megnehezítettik, egyes esetekben pedig épen lehetlenné tétetik.

Ezen terhes adó által az értelmiség polgári joga szinte oly érzékenyen csorbítottatik, mintha a természet mindnyájunkkal közös azon adományai is fogyasztási adó tárgyát képeznek, melyek az anyagi élet fenntartására nélkülözhetetlenek.

Ezen adómentek csak oly államban lehet értelme, mely a társadalom legapróbb szükségletei körül forgó, ugyszólván a családi élet körébe benyuló kérdésekben is maga részére akarván az intézkedési jogot fenntartani, az önkormányzatutáni vágyat ébresztő eszmecserre terjedését lehetőleg korlátozni kívánja.

5-szor. Kereskedői utalványokat, számlákat, jegyzetkönyveket s fuvarleveleket bélyegadóval terhelni, a forgalom zsilbasztásával egyértelmű, holott pedig az állam jól felfogott érdekében állana a kereskedelmi és iparüzlet gyarapítása. Mert ha az üzlet élénkessége csökken — mint épen jelenleg sajnosan tapasztaljuk — a gazdaságot pangása s ezzel együtt a község is kimaradhatatlan; mi ismét az adófizetési képesség csökkenése miatt az állam pénzügyi helyzetére van kedvezőtlen befolyással.

De eltekintve azon körülménytől, miszerint az államgazdaságot elveibe ütökző ily czélszerűtlen intéz-

kedés legutolsó sorban mindig az állam egyetemét sújtja legérzékenyebben, még az egyesek érdekeit tekintve i idokolhatlannak kell azt állítanunk; — mert ha már az üzleti gépezet fozozgató ereje a könyvvitel, továbbá a váltó és szerződési ügyletek bélyegadóval vannak terhelve, azonfelül még a fent elősorolt mellék cselekményeket is, mint a gépezet egyes rugóit, külön adóval terhelni túlszorigu eljárás.

Nevezetesen a számlákat terhelő bélyegadó amellet, hogy a különben is súlyos haszon tetemes részét veszi igénybe, vagy pangással küzdő korszakban, mint a jelenlegi, épen a vesztéseget szaporítja s így az üzlet életképességét gyöngíti: még az egyenlő teherviselés elvébe is ütökzik, mert a milliomos töbzsérházak ezen öket; nemcsak jövedelmüket, hanem az üzleti kezelés természetét tekintve is, aránylag csekély mértékben terhelő adó súlyát jóformán meg sem érzik; míg másfelől a részletesáruállás foglalkozó s rendszerint csekély töké forgató kereskedőkre és iparosokra nézve szinte elviselhetetlen. — Amennyiben például egy töbzsér által kiadott 10 darab számla szünyű 50 kros bélyegilletéket fizet, mint egy kis kereskedő 10 darab számlája, holott amazok 100 vagy több ezer forint értéket képviselnek, míg az utóbbaik legtöbb esetben 100 forintra sem rugó összegről szólnak.

A fuvarlevelek bélyegkötelezettségére nézve pedig meg kell jegyeznünk, hogy miután már magából a szállítási díjból kivetszi az állam a köteles részt, amennyiben a szállítással foglalkozó egyének s részvényes társulatok jövedelmi adót fizetnek, maga a fuvarlevél pedig nem ökmány, hanem csak a küldemény kézhez jutását biztosító czimnirat, — ennek megadóztatása épen amnyi, mintha a postán küldött levelek a posta kezelési költségeket fedező postabélyegben felül még czimlap bélyeggel is terhelhetnének.

Általában a kereskedelmi és iparos osztályra súlyosodó ezen újabb adót illetoleg öszintén kimondjuk, hogy azok nem kevésbé méltánytalanok, mintha kimondatnék, hogy a kereskedő a bört és lakbör, kezeseti és jövedelmi adón s könyvviteli bélyegilletékek kívül még üzleti egyes czikkeire rovandó fogyasztási adóval is terhelhető.

6-szor. Oly esetekben, midőn anyagi nyereményvel egybe nem kötött ökmány kiállítás vagy hitelesítése forog szóban: a közönséget bélyegadóval terhelni méltánytalanság, mert épen az a közhatalosság fíladata, hogy az egyeseknek társadalmi czéljaik elérésére segédkezet nyujtson.

7-szer. Sőt még közigazgatási hatóságokhoz intézett oly beadmányoknak is, melyek tartalma valamely nyeremény vagy javadalom elnyerése körül forog, bizonyos határvonalig bélyegmenteseknek kellene lenni; mert például ha valamely községi lakos, gazdasági használatra a közös erdőből egy forint értékű fa utalványozásáért folyamodik, a tanáshoz intézetni kellő ily kérvény 50 kros bélyegkötelezettsége erős ösztönt adhat az illetőknek, ezen célja elérésének tiltott utoni megkísérlésére.

8-szor. Elsőfoku pénzügyi hatóságnak adó-vagy illetoleg kiszabást tárgyzó sérelmes végzése elleni felebbfolyamodvány bélyegadóval terhelve nem lehet, mert ha bélyegmentes az eredeti benyújtvány, bélyegmentesnek kell lenni a felebbviteli kérvénynek is, mivel az állam nem érezheti magát indíttatva épen ezen hatóságokról csallhatatlanságot feltételezni.

9-szer. Utevelet bélyegadóval terhelni nem kellene; mert ha a jörend érdekében az állam kívánja, hogy az utas a hatóság kívánatára kiltét igazolni képes legyen; ezért adó nem követelhet.

10-szer. Annak sincs értelme, hogy a betáblázási kérvény más egyszerű folyamodványoknál magasabb díjjal terhelhetik, a kitáblázási díj pedig épen igazságtalan, mert valamely már egyszer megadóztatott ügylet elenyészése alkalmával ismételt adót követelni méltánytalan intézkedés.

11-szer. Az is visszatetsző intézkedés, hogy névvaltoztatás engedélyezését tárgyzadó kérvények bélyegdíja 5 frtban van megállapítva, mert a családi név, minden önjogu állam polgárnak oly saját tulajdona, melytől bármíno körülmények közt szabad tetszése szerint megválthat. Ily bélyegadó — különösen viszonyaink közt — könnyen azon gyánításra adhat okot, mintha ezen korlátozás, egyik vagy másik nemzetiség gyarapodásának ne-hézítésére volna fíladtálva.

12-szer. A hasonértéki illetoleg sem minden esetben igazságos, mert azért, hogy valamely vagyon ki nem haló testület birtokában van, maga a vagyon — mint van reá elég példa — adásvevés tárgyát képezheti.

13-szor. A házastársak közti s egyesek ögöni örökösök esetében fizetendő kincstári százalék kiszabását tárgyzó intézkedés is méltányosabb alapokra lenne fektethető, mert ha már az egyesek ögön jleés felmenő első izbéli örökösökben is keserű érzést támaszt ezen súlyos adó, még elviselhetlenebb az a

házasársaknak, kik mint közkeresők tulajdonképen egy személyt képeznek s kik tulajdonképen nem is örökölnék, hanem csak saját birtokukban maradnak.

14-szer. Minden a fentebbi pontokban nem érintett egyéb díjak is tetemesen mérsékelhetők lennének, miután egész bizonyossággal állítható, miszerint nyomasztóbb bélyegrendszerrel az ismert világ egy államában sem létezik.

A díjak mérséklésével az állam kincstár is alig fogna rövidséget szenvedni, mert míg a magas díjszabás mellett igen sokan — a közérkölség rovására — a törvény kijátszására minden kigondolható módon törekednek: a mérsékelt díjakat inkább megfizetik, — hogysen a fortélyos eljárás felfedeztetésével együtt járó kellemetlenségekkel nyugalmukat háboríták.

(Folytatjuk.)

Kivonatok

Debreczen város régi jegyzőkönyveiből.

(Lásd: 1863. 23. szám.)

1635. — Bíró Juhos Ferencz.

Jun. 18. — Bihar megye nemesi Körösi István, Nadányi Mihály, és Böldvai Mártonnak a megyére tett folyamodványára, a megyének kívánsága az Erdélyi országgyűlésen beczikkelyeztetik: hogy a szökevény jobbágyot e városból kivihetik. Miből a Tanács a város romlását látván ha így a város privilegiumai vezérlézetnek, újra követeket küld a Fejedelembhez, hogy e veszedelmes árticuluson segítsen ő fensége; követekül nevezetnek bíró uram, Mike Pál, Fekete István, s még némelyek.

Jun. 23. — A szolnoki várba vasrudak és szén, 30 gyalog munkás és egy lakatos küldésének. — Egerbe, Gazi Mihály Ogli Hüdör nevű Passának levél küldésének.

Jul. 7. — Bíró uram, Mike Pál, Fekete István, Garázda György, Bór Jánossal békével haza jöven Erdélyből a Fejedelemtől, a jobbágyok kinemvitel dolgában, parancsoló levelet hoztak, hogy ezen ügy a jövő gyűlésig függőben tartassék.

Jul. 10. — Nemes Körösi István, Nadányi István, Böldvai Márton bosszantják bíró uramat, s az esküdeket a magok jobbágyai kivitele dolgában, vévén magok mellé nemes Bonczidai és Károli assessorokat.

Oct. 21. — Bíró uram mint csodálatos dolgot feljegyezni rendelte, hogy Varga utcában eladó szőnre a jelt látott, azon mondat ellenére: hogy „Varga utcában nincsen szőn.”

1636. — Bíró Fekete István.

Jan. 24. — Bethlen István bément Egerbe, onnan Budára.

Aug. 25. — Garázda és Aszalós István visszajöven jelenik, hogy a ngos. Fejedelem a 100 gyalog kiállítás ügyében tett folyamodásra jól határozott, és a harang már megöntetett.

Nov. 29. — Vitéző Bakos Gábor Uram 5-dik számú seregét Váradfélé kivitte, illetlenül viselven magát bíró uram iránt.

Deczember utolsó napján. Így végződött ezen Erdélyi és Magyarországnak hozzáfacsatolt részére néve elég bajos esztendő. Mert miután mglos. és ngos. Bethlen István uram az Ecsedi várból előbb Egerbe, aztán Pestre és Budára ment, és ott Husszen budai vezírel a Fejedelem az erdélyi ügyek, Erdélybe való bevonulás s a Fejedelemség elfoglalása iránt három negyedévig sokat tanácskozott, ugyanazon vezirt hadifelkészésre buzdítá, hogy Erdélybe Bethlent ültesse; e miatt megindítván és felkeltvén a hadicsapatokat, Budáról Szolokra, onnan Gyulára (Juliam) indultak a törökök Bethlenel; Szalonta hajdúváros körül portyásván, s a magyarok seregét megtámadni akarván, visszaverettek, félelmükben ide oda futkostak, s néhány török mánás vezérek bekívánása után szegényenel vonultak Gyulára vissza táborukba. — Fejedelem Rákóczy György ő nagysága pedig Erdélyből kijöven, Borsos Jenőnél táborba szállt, s a törököknek még nagyobb félelmet okozott. — Mi pedig e város lakosai mindenfelől sok méltatlanság és szorongatás nagy seregével jutattunk. A Törökök pedig Lippánál ütöttek táborn, félvén, nehogy a ngos. Fejedelemnek a Maros vizén innen táborban levő serege által csúfosan szétveressenek.

1637. — Bíró Juhos Ferencz.

Apr. 4. — A roz Dátka lengyelpenzről határozta a tanács: (magyarul) hogy afele réz hat pénz Dútkát se az adóba se a korcsmákon el ne vegyék; ha Kalmárok vagy egyéb emberek elveszik, szabadok vele.

Jun. 20. — Debreczeni Mihály, ki egykor kabai lelkész volt, mondatlan fajtatlanságról vádoltatván, terheltetvén, és elmarasztalván a kettős ajtóú tűm-lézből a vesztőhelyre vitetett, s keresztényi imádsá-

gok és intések s a Jézus neve fölhívása után megégettetett.

Jul. 3. — Ns. Garázda György tanácsbeli és polgártársunk, Lakatos Mátyással együtt Fejedelem ő fensége Rákóczy György uram költségén és szorgalmán Gyulafelhívart mestersegesen öntött 50 mázsás harangot, mely ő fenségének jóvoltából és segítségéből a temetőig hozott, onnan nagy munkával és fáradsággal a városba vonatta; bíró uramnak, az esküdtnek, senátoroknak, s számos közlakosoknak, superintendensnek, s a többi lelkeseknek, jelesen Kis Mátyás Pál és Tólnai Péter jelenlétében a temető délfelől ajtajánál a hídnál tartott hálfalkozás közben.

1638. — Bíró Fekete István, Jegyző Bonczos Tári László.

Apr. 17. — A tanuk vallomásaiból világos és nyilvánvaló, hogy vádolt Margit, Selindre való Nyíri István felesége mérgekverő, és mérgekverésével sokaknak ártott; és így ő a megégetésre méltó: Lengyel János hóhér által azonnal kivégeztetett és megégettetett.

Egy bajor hóhér emlékirataiból.

1723.

Május 6-kán kimpadra vontam egy 24 éves fiatal, roz életűt.

Május 8-kán felakasztottam egyet, tolvajságrt. Május 12-kén két 19 éves hajadont lefejeztem, tolvajságrt.

Május 13, 14, 15, 18 és 19-kén vasárnapot kivéve mindennap végeztem ki czigányokat; nyolcat felakasztottam, hatot kerékbetörtem, három megégettem. Requiescant in pace!

Május 20-tól 28-ig semmi hivatalos dolgom nem volt; hébehába lovat gyógyítottam s a parasztnakn orvosságot és irakat készítettem.

Május 29-kén kioztam, ugy 30-kán is, valamint jun. 1, 5, 8, és 9-kén; 10-kén fejeztem, 12-kén kikorbaesoltam, 14-kén bélyeget sütöttem.

Ez emlékiratok utolsó lapján ez olvasható: Szerencsésen kivégeztem az idén házzal bíró parasztot 16-ot, zsellert és napászmót 30-at, foglalkozás nélkül való roz embert 40-et, kikorbaesoltam 18-at, bélyeget sütöttem 10-re, kioztam 40-et. In summa kivégeztem, kikorbaesoltam, megbélyeztettem, és kimpadra vontam 154 et. Omnia ad majorem Deigloriam!

Ugyane bakó következő tartalmu levelet irt egy komjárhoz:

— Kedves komám! Örömmel értesitem, hogy isten áldása van velünk. Ez évben szerencsésen ment dolgom, az isten hatványozozt gonosztevőt küldött, kiket mind szerencsésen exequáltam. Ha így megy, amit remélek is, s amiert istent naponkint kérem, akkor még becsületesen rendezelhetem dolgaimat. Három év óta, mióta bakó vagyok, szerencsém volt körülbelül 300-at kivégezni. A jó isten többlet is küld még nekem. Ha 900-at kivégeztem, még doctor is lehet belőlem. Adja isten. Akkor majd becsületes emberek közt is megfordulhatok. Isten veled, komám! Azt sehol sem olvassék ez emlékiratokból, hogy a véres kezű ember aludni tudott volna.

Közélet.

— Meggondolatlanság volna azt állitanunk, hogy az éhínség, melyet sokan már elkövetkezettnek állítanak, s mely itt-ott például a kunságban, a bánáson már el is következett, nálunk epillanában már jelen volna. Sőt vidékünkben, legalább fölünk nem messze fekvő egyes vidékeken, jó termésre számíthatunk; például Szalonta, Keresztes vidékén, és a Sárrét nagy részén. De azért nem vagyunk veszély ellen biztosítva, sőt az általános bajt, a készletek megoszása, egyes termelők visszatartózkodása, és a rendkívüli állapot által előidézendő zavar miatt, mindenütt a legjobb esetben is megerényedünk. Szükség annál fogva, hogy a hatóságok minden erejüket a veszély elhárítására fordítsák. Az által sokat tehet e tekintetben az orsz. m. gazdasági egylet közelebbi gyűlésében melegen ajánlt munkanyújtás által; egyes hatóságok pedig a lehető legnagyobb természetességel előre beszerzése által. — Valóban elkerülhetlennek véljük, hogy városunk előjárósága is, néhány ezer köböl életet beszerezzen, s azt netalán nagy szükség esetén, részint díj nélkül, részint olcsón vagy költsémben kioszssa. — Egyszermind figyelmeztetjük azokat, kik a közügyek intézésére hivatják, hogy a takarékmag-tárak eszméjének megszeretetését sőt talán életbe-leptetésére is, ez a legalkalmas idő.

— Minek is volna a víz, ha nincs mire inni? — E szomoró életet halljuk az utcai kutak körül óráig elácsorgók ajkairól. E metsző gunynak pedig az az

alappja, hogy a városunk belsejében levő összesen hét kut közül, ez idő szerint csak négy van jó állapotban, három pedig alig használható. — E hiány pedig annál érezhetőbb, mert udvaron levő kutaink nagy része is vagy használhatlan vízi, vagy kiszáradt, s mert akadnak lelketlenek, akik saját udvarokon a víz korsajától krajezárt követelnek. — Ismételve figyelmeztetjük a hatóságot, a Richard abbé által megjelölt kutak kiasátására, mert a vízhiány is nagy szükséget idéz elő, melyet nagy erőmegfeszítéssel, még most meg-előzhetni.

— Kertészeti együletünk f. hó 8-kán tartott választmányi ülésében, tudomásul vétetett a póttakar-mányok ügyében kiküldött bizottság abbeli jelentése, mely szerint az első tanácskozás eredménye a „Hor-tobágy”-ban már közzé tetetett, s a bizottság, tanács-kozsait ezentul is folytatja. — Lukács Sándor ur-nak, a közönség előtt már nyomatványokból isme-retes kertészeti vállalatát, tekintettel L. S. ur szak-képzettsége és buzgalomára, a választmány pártolni elhatározta, és 5 db. 10 frtos előlegezési részvényre 50 fírtot utalványozott. — Olvasottat a csarnok bi-zottságának, Gobóczy Károly urral tett értekezéséről való jelentése, s elhatározatot, hogy az egylet teljes szellemi pártolásával járul G. K. ur közvetítési s ki-állítás vállalatához, s öt csarnokügynökül elfogadjá, oly feltétellel, hogy viszont G. K. ur köteles leend az egyletnek s az egyleti tagoknak a csarnokba kül-dendő gyümölcsöit 10 % közvetítési díj, s külön ke-zelés mellett árulni, s azok gyümölcs kiállításnyá-nak a csarnokban elkülönített helyet adni.

— Nemesak az baj a termelőre nézve, ha ter-ménye nincs, hanem az is, ha terményének eladása nehézségekkel jár, s miután ez idén meglehetősen gyümölcstermést várunk: kétszeres örömmel üdvözöljük Gobóczy Károly urat, ki kertészeti együletünkkel viszonyba lépven, Csanak József ur piacutcai házában, a megszüntetett csarnok helyiségén, már a jövő hó elején kertészgazdasági ügynökséggel össze-kötött gyümölcs-csarnokot szándékozik nyitni. Gobó-czy ur kitünő gazda, s gyümölcskiállításnyál ország-szerte ismeretes, lelkesebbjeink közreműködésének ígérteit bírja, a szükséges pénzerővel rendelkezik, — s ezeknél fogva a legjobbat várhatjuk vállalatától, mely különösen gyümölcsészetünknek nagy lendüle-tet adhat.

— Figyelmeztetjük közönségünket, zenedéknék, ma este, a színházban rendezendő hangversenyére, melyben ez intézet növendékei, — több mubarát köz-reműködése mellett, — első ízben mutatják be tehetségek és szorgalmuk eredményét. A műsorozat kö-vetkezőképen állítatot össze:

1. Hymnus Zongora kíséret mellett előadják a II. és III. é. i. munkatémái növendékei. — 2. Nyári ábránd. Mayerbeer „Floermetli bencser”-jából Zongorán előadják Szilá-gyilka és Csányi Kornélia, a III. z. p. növ. — 3. A Kétesalogsány. Dal Schubertől Zong. kis. mellett elő-adják Nagy Mária és Lechner Mária, a III. é. i. növ. — 4. Hegedűverseny. Mendelssohntól Zong. kis. mellett előadják Simonffy Emil. — 5. „Magyar dalok” Zong. kis. mellett éneklik a II. és III. é. i. munkatémái növ. — 6. Egyveleg a „Konok”-ból Vonóhangszerrel előadják Szabó Emma, Barcsai M. Balázs A. Almási I. Kis L. Kuffer Gy. Czéhányi Gy. Zelizs D. a III. h. i. növ. — 7. Gohn A. hegedűtanár vezetése és Simonffy E. Kára A. Kristofek S. s több mubarát közreműködésével. — 8. „Házánk.” Karda Taróktól, és Karda I. Bellini „Alvajáró”-jából. Zong. kis. mellett előadják a II. és III. é. i. munkatémái növ. — 7. Egyveleg a „Belzár”-ból, zongorára előadják Szilá-gyilka, Emmert A. zongoratanár kis. mellett. — 8. Magyar ábránd. Bulley Kolhnelt. Hegedűn előadják Kris-tofek S. a bécsi zenede volt növendéke. Zongorán kíséret Marelle Albert. — 9. Tavaszi Olaszbanból Ros-sinittól. Előadják Szilágyi Ilka és Csányi Kornélia, a III. é. i. növ. Zong. kíséret Gáspár E. énektnár. — 10. Egyveleg. Persami „Remény”-ez. dalnemből. Vonóhang-szerrel előadják Simonffy E. Kára A. Kristofek S. s több mubarát, Zongorán Kíséret Gáspár E. z. tr. — 11. Rákóczy udvari. Berholtól. Zongorán előadják Eressey Ida, Gáspár Róza, Nadányi Erzsébet, Petrovovszky Mária, Révész Emma, Sir Anna, Smital Julianna, Szabó Terézia, Vay Mária, a III. z. i. növ.

A debreczeni zeneegylet választmányja, azon biz-tos reményben hívja meg első előadásához a közön-séget, hogy a kitűzött czél elérését pártolásával elő-segítendik. A jövedelem a zenede alapítókéje javára fordítatik.

— Városi nyomdánk személyzete Balla Ká-roly urat, a „D. N. V. Értesítő” szerkesztőjét, husz év lefolyta alatti folytonos ismerettség alapján, tiszte-letheli tagul választotta. Ez alkalommal azon nyomda derék munkásai, mely csaknem egynapos a nyomdász-telekeltatás és a reformatóival, bizonyítványt és felmunkát adtak az új sociusnak, kinek mi, részünk-ről hossza életet kívánunk.

— A „debreczeni hajadonok I-ső ki-hásztatási egylete” ez idő szerint 1000 tagul többet számít. Mióta az egylet megalakult: 18 hajad-on ment férjhez kebelebből; 3 tagnak pedig Krisztnak lett vőlegénye. Az egylet tevékeny elnöke alapítója:

Folytatása a mellékleten

Konrád nemrég egy kószat Cs legényh delm el alapszal s közve neve áll hogy a gató-vál utzai e

diaczh, ó p á r t vezi ma czelemek

vekedés A tett gondos gyilkos

moru id rezenie visza.

művés val. Kó Erő s Sop

debrecz elnt. hogy az

közele Zsigmo irt. Lac Buzás Erő 1 olvasó irt és

postam —900 oly lev másik alatt le grad fe

volt lát ügylet kodott nákat

jó eső magab munká

termén aszly vetsh geri m

més: s marha is kü azóta

MEZENBEND

HIRDETMÉNYEK.

Hegedüs Károlynak, a széchenyi és kisjuteza között, egészen újonnan épült **lakháza**, külön udvarral, **bérbe adó**; és pedig három szoba, konyha, kamara és fürdő.

Kiadó ház.

A hajnalsoron 1625 szám alatt levő ház udvarral együtt minden óráig bérebeadó. Értekezheti a miklósszűzán 1917 szám alatt lakó tulajdonossal.

Jelentés.

Alólikt tudatja a t. cz. közönséggel, hogy nála **szépirásban** és **tolrajzban** a lapos oktatást veheti. — Tanítási díj közös órák tanulótól, naponként egy óráért, egy óra 2 ft. A tanítás június 15-én kezdődik. — Előleges beiratások elfogadhatók alóliktól (szentannateza 2542. sz.) vagy Tátray és Führer kereskedésén.

Rosenberg Miksa

Figyelmeztetés.

Folyó évi június 1-5-é napján leendő

Hitelesorsjegyek

huzása — llyenemű sorsjegyre

Igérvények

(Promessen) kaphatók a szokott ár szerint

Denhof Lázárnál

(Főpiacz. Schäfferház.)

Harsányi Gábor

köz- és váltóüggyel

Debreczenben, lakik a Burgundian, 42 sz. a a «tudakozóintézet» áttelében. Azok, akik bármennyű peresügyben szolgáltatást igénybevesznek, értekezhetnek vele d. e. 8-tól 11; d. u. 5-től 6 óráig.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. váltóüggyel végzése folytán ezennel közzháró tétetik, mikép Bősziroményi Károly mint felperes részére Grünwald Józsefné mint alperestől 1000 ft. váltói tartozás s járékai erejéig lefoglalt ingóságok, nevezetesen 2 gümözből részvény, arany neműek és drágaságok a fűvényesziki épületlen folyó évi június 15. napján d. u. 5 órákor nyilvános árverés útján készpénz fizetés mellett el fognak adni. — Mire a venni kívánók meg hivatalnak.

Debreczen. 1863. Junius 9.

A váltóüggyelzési kiküldött végrehajtó tag.

Vászon és gyapot kész férfingek és lábravalók főraktárát, a cs. k. szabadalmazott

Klattai gyártól

alólikt szerzenések lévén megnyerem, azokat annyivalankább is látorkodnak a n. e. közönség becses figyelmébe ajánlom, mivel jutányos gyári árak mellett jó anyagból tisztia kézi varrással készütek és minden más gyári készítményt felülmúlnak. — Vidéki rendelmenyek, az áraknak beküldése avagy postautánvétel mellett, a legpontosabban teljesítenek.

Szathmáry Testvérek

Debreczenben Főpiacz 1715.

„BIHAR“

erümü Nagyváradon hetenkint kétszer megjelenő politikai, kereskedelmi és társadalmi lap a **bihar megyei gazdasági egylet hivatalos közlönye** Györfy Gyula szerkesztése mellett, az eddig tanusított szabadelvű irányban jóvá járuló 1-től kezdve második évi folyamata lépett

Előfizetési árak:

Egy évre 10 ft. fél évre 5 ft. évnegyedre 2 ft. 50 kr.

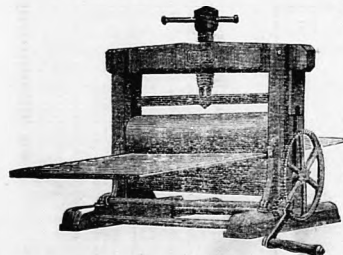
Az előfizetési összegek alólikt kiadóhivatalához bérmentve küldendők.

A „Bihar“

kiadó hivatala. Nagyváradon, Sasuteza 12. sz.

Ruganyos mangorlók

különféle alakban, kaphatók alóliktaknál, jutányos árakon.

Mintán e mangorlók erekszeriségéről saját hármunkul egy évi hasznalat után teljesen meggyőződünk, kellesmeretesen ajánljuk azokat, annálkább mert az eddig ismert, nehézzel terhelhet mangorlók, mind jutányosság, mind cselezési s könnyű bánásmódra nézve, sokkal felülmúlják; annyira, hogy a ruganyos mangorlón egy 10—12 éves gyerek bátran mangorolhat, míg az eddigi ismert, hengeres mangorlók kezeléshez két erős eseléd szükségeltetik; továbbá alakjuk igen csinos, úgy, hogy akár mely lakószobában, díszes bútorul állhatnak, mivel egy-egy, csak két lábny tereséget foglal el.

Nemes Gábor és társa

vaskereskedők Debreczenben, a czepléduzeta szögletén

Jelzátóg-biztos tőkék, fekvőbirtokra, azonban 50.000 forinton nem alább kamat és 40, 50 és 20 évi förtésítés mellett megzerzetének földföld, bútortulad és jelzátógteretnek alólikt által, kinél programok kaphatók és bővebb tudósítás is nyelhető

Ohm. C. O. Piacz 1824. szám Dragotaház 1-5-é emelet.

Értesítés.

Tisztelettel tudatom a t. cz. közönséggel, hogy a

Harsányi Sostó

fordít Konyár mellett, e nyári időnyre megnyitotta, s t. cz. látogatóim megelégedését kiérdemelni fűtökevésem leendő. — Számos látogatóért esd

Tornay Ferenc

Fordó hasznobé

Kiadó lakszoba és istálló.

Debreczenben Batthyányterezben 2556 sz. alatt egy lakszoba és egy istálló havi vagy évi bérletre kiadó. Értekezheti lenfelbá házál Orbán Péter ügyvéddel

Legelő és széna.

Nagyváradhoz — M. Telegden keresztül, a föltészen két mértőföldet menve, — mind-egy négyóra járónyira esd **Favessika Község határán**, körülbelül 800—1000 lb. szarvasmarhára, vagy ennek megfelelő számú juhra való, legjobb minőségű cserjés és ritka erdőben **legelő** van; akik ezt kívénni akarják, valamint ugyanott mintegy 50—55 szekény, negy lökővel rakott tavalyi jó minőségű **szénát** venni hajlandók, a birtokos **D. Burgsdorf Károlyné** Nagyváradon — széchenyiár 22. sz. a lakó **ügyvéddel** személynesen, vagy bármennyű levélben értekezhetnek.

KÜLÖNÖS FIGYELMEZTETÉS.

A legkönyvebb módon sorsjegyekhez jutni, ha 10—12 vagy több havi részlet fizetések történnek, mert már az első részlet fizetésnél a sorsjegyre esendő mindennemű nyervevények biztosítvák.

KÜLÖNÖSEN FIGYELMRE MELYTÖK: Hitelesorsjegyek, melyek huzása június 1-én-től-tenek. Főnyerője 250.000. Első részlet fizetés 12 ft. Budai sorsjegyek, melyek huzása június 15-én történik, főnyerő 20.000 ft. Első részlet fizetés 4 ft. Hertzog A. pesti váltóintézetéből, kaphatók Debreczenben **Salzmann B.** divath kereskedésében. Ugyancsak igényvők a temnevezett sorsjegyekre kaphatók. Előleg-jezekek mindennemű sorsjegyekre, állom s magyar árpapírokra a legillendőbb díjazás mellett eszközölték.

Szeplő, pattanások és más bőrlétegek ellen biztos szer: **a valódi párisi Herezegnő viz** Renard Agostontól Párisból — Kapható hasznalat utasítással 84 kr-ért üvegenként **Szepessy Antalnál.**

Ugyanott: napernyők, legyezők, nyári kalapok, nyakkötők, prigo kesztyúk, női topánok, férfi csizmák, nőt bőrdobók és más nürnbergi és díszárak a tisztelt közönség figyelmébe ajánlatnak.

Halál és vész minden feregnek!

Galgotatlan **irtóször, patkányok, egerek, potoskák és szábhogarak kiirtására**, mely szerrel alólikt kaphatók a t. cz. közönség figyelmébe ajánlom. Alólikt ez általi feltöltött irtóször sikere felül képes, úgy magánosak, mint állambiztoságok által kiadott bizonyítványokkal igazolt, nemel fogva számos megrendelés remél. E szer 10 évig is eltartható és mégis sikeresen használható. A fűtőkére lötezik Debreczenben egyedül **Szarka János** kereskedésében, Nagyváradon Janki Antal, Nyeregyházon Forgács G. Tokajban Kántor W. és Miskolcon (Luzavásir) Balogh gyógyyszerész utraknál. Az irtóször valódisága és gyors hatásait példának a nevezett rak helyek. Ara egy lódozselezenének, mely **Riess Guttman** népevezéssel van ellátva, magyar és német hasznalat utasítással együtt 1 ft 10 kr.

Riess Guttman

vegyész és szabadalom tulajdonos. Pest. Terézváros. Nagyterezterez 7. sz. I. em. 16. ajtó.

Bizonyítvány Alólikt polgármesterhivatal részéről e-neml hitelenesen bizonyítatik, miszerint Riess Guttman vegyész ur e város „zöldfű” vendéglátóadójában nagy számban tanyázott ártalmas patkányokat, saját készítményű szerrel által elpusztítván, öt e tekintetben munkáik ajánlatom. — Szatmár. 1865. Márcz 1. Békéssy Károly, penit.